

Riksförbundet Sveriges Museer
Verksamhetskoordinator Maria B Olofsson
maria.b.olofsson@sverigemuseer.se
070-811 60 33
www.sverigemuseer.se

PROMEMORIA

Datum: 2019-10-30
Vår referens:
Maria B Olofsson

Er beteckning:
U2019/02263/UH

Till:
Utbildningsdepartementet

Synpunkter på regeringens forskningspolitik

Riksförbundet Sveriges Museer tar tillvara och driver den svenska museisektorns gemensamma intressen. Vi företräder cirka 230 medlemsinstitutioner som verkar i alla län. Sveriges Museer har beretts möjlighet att komma med synpunkter på regeringens forskningspolitik.

I denna promemoria koncentrerar vi synpunkterna kring tre påståenden med konsekvenser för innehållet i en framtida forskningspolitik.

1. *Villkor för forskning berör även museer*
2. *Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning är viktig för att främja samhällsutvecklingen*
3. *Museer är viktiga aktörer för samverkan och samhällspåverkan*

Många museer bedriver forskning, så även i Sverige. Med forskning avses här systematiskt, kunskapsproducerande och undersökande verksamhet som leds och bedrivs av forskarutbildad personal i samarbete med kollegerna vid museet, andra museer eller i samverkan med forskare vid universitet och högskolor. Forskningen ska ha ett tydligt beskrivet bidrag till ett väl definierat forskningsfält, en tydligt beskriven vetenskaplig metod för projektets genomförande, samt idé om genomförbar samverkan med andra forskningsinstitutioner. Forskningsresultat presenteras i refereegranskade såväl som i populärvetenskapliga publikationer, i utställningar och annan publik verksamhet. Museernas forskande personal arbetar oftast i nätverk med kolleger vid andra museer och vid universitet, också internationellt.

För att bidra till forsknings- och kunskapsuppbyggnad behöver museerna, också i Sverige, arbeta aktivt och långsiktigt med forskningsfrågor, finansiering av forskning, och en kontinuerlig kunskapsuppbyggnad för att behålla sin relevans i samhället. Flera av Sveriges museer, både centralmuseer och museer med privata eller andra huvudmän, har redan forskningsprogram som vägleder den egna personalen och samverkande universitet och högskolor.

Många av Sveriges museer har alltså disputerad personal som bedriver egen forskning, är godkända forskningsmedelsförvaltare i systemet Prisma och publicerar forskningsresultat i de publikationsvägar som forskningsområdet tillhandahåller. Den forskning som sker på museer är mycket diversifierad och ofta tvärvetenskaplig. Den bidrar både till utveckling av museernas verksamheter, museerna som institutioner och av forskarsamhället i vidare mening aldrig mer

1) *Villkor för forskning berör även museer*

Museernas roll som forskande institutioner har fått förnyad kraft genom den nya museilagen (SFS 2017:563). I den betonas att "ett museum ska bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad, bland annat genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde." Museernas forskningsverksamhet är central för att stärka museiprofessionen

inom sina respektive områden och kanske särskilt områdena kulturmiljö och kulturarv, där kompetensutveckling och forskning inom de områden som stipuleras i museernas respektive uppdrag är viktiga att säkra.

Frågorna om forskningens villkor och utveckling är därmed inte enbart knuten till villkor vid landets universitet och högskolor.

Genomlysningar som gjorts av statliga myndigheter visar att det finns fler aktörer som gör viktiga bidrag till forskarsamhället och som därmed behöver få ta del av de strategiska statliga satsningarna som görs på FoU och den infrastruktur som skapas.

Vi delar regeringens tidigare konstaterande att öppen tillgång till forskningsresultat och annan forskningsinfrastruktur är viktigt för aktörer utanför lärosätena. Digitalisering av forskningsdata och forskningsresultat i många fall förknippade med en anställning vid ett universitet. Detta har ställt museerna utanför delar av det kunskapsutbyte som sker i forskningsmiljöerna. Disputerad personal vid museerna som har projekt, undervisning eller andra uppdrag vid universiteten har tillgång till dessa kanaler medan forskarutbildad personal vid museerna som saknar den direkta kopplingen saknar tillgång till aktuell forskning. Ibland handlar det till och med om att forskare vid museerna inte kommer åt sina egna publicerade artiklar, om publicering sker via peer-granskade journals eller databaser tillgängliga endast via universitet, eller databaser.

Både disputerad och icke-disputerad personal har behov av att få ta del av svensk och internationell forskning för att kunna bidra till forskning och folkbildning. Inte minst är detta viktigt med tanke på att museilagen anger att museer ska ha "kompetens att följa relevant forskning, tillämpa olika teoretiska perspektiv och tolkningsmodeller på verksamheten generellt...".

För att kunna fullfölja skrivningen i museilagen behöver museer tillgång till både svensk och internationell forskning.

Ökade anslag till forskning är viktiga aspekter för den forskning som sker vid museer. Museer behöver även fortsättningsvis kunna söka forskningsmedel i öppna och riktade utlysningar. Kvalitet ska avgöra vilken forskning som får ekonomiska medel. Det ska inte vara avhängig institutionstillhörighet.

Vi ser därför att ökade direktanslag till forskning vid universitet och högskolor försvårar för andra forskningsaktörer att bedriva forskning. Vi ser även att Riksantikvarieämbetets utlysningar av FoU medel bör innefatta samtliga museer med forskningsaktivitet, och inte vara begränsade till centralmuseerna, som med två undantag är belägna i Stockholm.

2) Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och utbildning är viktig för att främja samhällsutvecklingen

Samhällsvetenskap och humaniora är viktiga vetenskaper för att möta de samhällsutmaningar som Sverige står inför. En framtida forskningspolitik behöver tydligare visa på samhällsrelevansen i denna forskning.

Museers verksamhet har relevans för de globala målen (så som exempelvis 4.7, 10.2, 11.4 och 16.10). Museer är platser för livslångt lärande, och med modern forskning i ryggen diskuteras frågor som demokrati, medborgarskap, inkluderande kulturarv och bevarande av biologisk mångfald. Museer har här en nyckelroll för ett levande offentligt samtal om samhällets framtida utveckling. De ger historiska perspektiv, utrymme för reflektion, informerar och inspirerar.

3) Museer är viktiga aktörer för samverkan och samhällspåverkan

Museer är viktiga aktörer för ambitionen om forskningens ökade dialog med andra samhällsaktörer och med civilsamhället. Utöver att bedriva egen forskning, samarbetar museisektorn med forskare vid universitet och högskolor i kunskapsproduktion och förmedling. Utställningar, föredrag och kunskapsuppbyggnad vid museer sker ofta i samarbete med forskare vid universitet och högskolor.

Museer har mycket goda rutiner och förutsättningar för att kommunicera med civilsamhället, och är en given samarbetspartner för universiteten tredje uppgift och för forskare som vill föra en dialog kring sina forskningsresultat med en intresserad allmänhet. Få andra samhällsaktörer kan uppvisa en så bred och väletablerad tradition av samtal

mellan forskare, andra aktörer och allmänhet. I utställningar, pedagogisk verksamhet för skolor, föredrag och fortbildningar bidrar museer till ett livslångt lärande hos befolkningen i alla åldrar.

Den samverkan som finns mellan museer och lärosäten är idag till stor del beroende av personliga nätverk mellan individer.

Vi anser att det är angeläget att skapa formella strukturer för att stärka samverkan mellan forskande verksamheter för att värna armlängds avstånd och säkerställa utrymme för kunskap formad över tid och för reflektion i ett samhälle i kraftig förändring. Personliga nätverk behöver ersättas med strukturerade former för ömsesidigt kunskapsutbyte och erkännande av meritokrati. Därför behövs resurser och stöd tillföras också från statligt håll, inte enbart från privata aktörer, eldsjälar och stiftelser.

Beslut om ovanstående synpunkter har fattats i Sveriges Museers styrelse *Per capsulam* den 30 oktober. Promemorian har beretts och skrivits av Cecilia Bygdell på Upplandsmuseet och Lizette Gradén på Kulturen som båda är verksamma inom FOMU (Sveriges Museers forskningsnätverk).

RIKSFÖRBUNDET SVERIGES MUSEER

Maria B Olofsson
T.f. Generalsekreterare